

Calinic Argatu
Episcop al Argeşului şi Muscelului

TRAIŞTA CU STELE

Convorbiri realizate de
Dumitru Augustin Doman

Editura
Episcopiei Argeşului şi Muscelului

**Descrierea CIP a Bibliotecii
Naționale a României**

**CALINIC, episcop al Argeșului și
Muscelului**

Traista cu stele / Calinic Argatu;
convorbiri realizate de Dumitru
Augustin Doman; editor diacon Daniel
Gligore. - Curtea de Argeș : Editura
Episcopiei Argeșului și Muscelului,
2005

ISBN 973-87109-3-6

I. Doman, Dumitru Augustin

II. Gligore, Daniel (ed.)

28

Editura Episcopiei Argeșului și Muscelului

*B-dul Basarabilor, nr. 23, Curtea de Argeș,
115300, România*

e-mail: episcopiaargesului@yahoo.com

Tel./fax. 004/0248722223; 004/0788308782

Calinic Argatu

Traista cu stele

*Convorbiri realizate de
Dumitru Augustin Doman*

Argument

Prea Sfințitul Părinte Calinic nu este doar Vlădică de Argeș și Muscel, dar este și un cărturar, în sensul deplin și vechi al cuvântului, declarându-se „cutremurat de ignoranța” din jurul nostru, dar bucuros să treacă zilnic „de la cartea scrisă din bibliotecă la cartea întrupată în natură”.

Volumul de față s-a scris în treizeci de zile (o întrebare și un răspuns pe zi), într-un anumit context, context mascat perfect aici de valoarea intrinsecă a răspunsurilor.

Cartea nu are un început propriu-zis și un epilog; cititorul este avertizat s-o considere începută cu trei puncte și încheiată cu aceleași puncte de suspensie. La întrebările noastre

izvorâte din curiozitate și neștiință, Prea Sfințitul Calinic lămurește o seamă de pilde și parabole din Noul Testament și stabilește o legătură organică între acestea și viața socială a zilelor noastre.

Prea Sfințitul Calinic, cel care salută pe toată lumea cu un singur cuvânt: Bucurie!, ne oferă aici texte optimiste, traversate dintr-un capăt în celălalt de un fir de lumină. Sperăm ca foamea de lectură, de cunoaștere și de credință, mărturisită de autor între cele două coperte, să se transmită și cititorilor.

Dumitru Augustin DOMAN

Scris stă în capitolul 4 din Evanghelia după Matei că, după Botez, Iisus a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți, apoi a flămânzit. Atunci s-a apropiat diavolul care a încercat să-L ispitească cerându-i să prefacă pietrele în pâini dacă este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. Memorabil pentru orice creștin este răspunsul lui Iisus: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu”. Vreți să deslușiți acest răspuns al lui Iisus?

Răspunsul lui Iisus este deja deslușit din capul locului, în sensul că are limpezimea apei de izvor. Iar „nu numai cu pâine va trăi omul”, aceasta însemnând lămurit că trupul se hrănește cu pâine, de la începuturi, și o știe oricine. Pe lângă hrana trupului, firească și necesară, este absolut trebuitor ca

sufletul să-și primenească porția de hrană pe măsura stării sale spirituale. Care e hrana predilectă a sufletului? Nu e greu de știut pentru că Iisus Hristos ne arată prin Sfântul Evanghelist Matei¹: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu”.

„Cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu” cuprinde două stări foarte clare: una privește Cuvântul lui Dumnezeu, ca învățătură de credință, adică Sfânta Scriptură - Cuvântul lui Dumnezeu și legea Lui pe care suntem chemați să o împlinim, iar starea a doua este Cuvântul lui Dumnezeu întrupat, aici pe pământ: „că s-a coborât pe Sine, chip de rob luând, făcându-se asemenea oamenilor, și la înfățișare aflându-se ca om”². Această întrupare a lui Iisus a fost

¹ Matei 4, 4

² Filipeni 2, 7

nu numai ca Fiu al Omului, ci a fost și Întruparea Sa în Sfânta Taină a Euharistiei (a Împărtășaniei), atunci când noi după Spovedanie și căință de păcate ne împărtășim cu Trupul și Sângele lui Iisus Hristos! Și de aici deslușirea finală: nu numai cu pâine trupească se va hrăni omul (pentru trup) dar neapărat și cu pâine cerească - Sfântă Împărtășanie, pentru hrănirea sufletului nostru înfometat de Dumnezeu!

Când i-a chemat pe Petru și pe Andrei să-l însoțească, Iisus le-a spus: „Veniți după mine și vă voi face pescari de oameni”. Și această zisă cred că ar trebui lămurită pentru o lume grăbită și mai deloc aplecată spre adevărata înțelegere a spuselor Mântuitorului nostru.

În Sfânta Scriptură, la Sfântul Evanghelist Matei, Iisus Hristos le-a zis celor chemați la apostolat: „Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni!” Cei dintâi chemați au fost Andrei și Petru, cei doi frați de o mamă, având meșteșugul de pescari. La chemarea lui Iisus, ei de îndată „lăsând mrejele, au mers după El”³.

Pentru înțelesul nostru, această chemare a lui Iisus a fost de îndată

³ Matei 4, 19-20

răsplătită de răspunsul neîntârziat al celor poftiți la apostolie, ei neînțelegând de la început ce va însemna această chemare a Mântuitorului Hristos. Nici nu puteau înțelege planul lui Dumnezeu cu ei, ci ei au răspuns la îndemnul „Veniți după Mine!” Acest „Veniți după Mine” a însemnat chemarea la Școala lui Iisus, Școala celor trei ani de învățătură și mărturii limpezi ale minunilor lui Dumnezeu. Numai după Învierea lui Iisus din mormânt vor primi acea forță uriașă a Duhului Sfânt de a fi „pescari de oameni”, când ei vor merge pe fața întregului pământ înveșmântați cu poruncă și putere de sus: „Mergând, învățați toate neamurile!”⁴

Apostolul Andrei, cel dintâi chemat, a primit de la Dumnezeu puterea apostolică de a „pescui” pentru Împărăția lui Dumnezeu, în spațiul

⁴ Matei 18, 20

nostru, unde locuim noi azi. Noi, aşadar, suntem bucuria apostoliei Sfântului Andrei trimis de Dumnezeu ca să ne ajute a găsi şi merge drept pe drumul care duce întru Împărăţia Cerurilor.

Noi suntem mereu grăbiţi, dar este de folos ca în viaţa noastră să avem o grabă aparte, graba de a cunoaşte Legea lui Dumnezeu şi a ne întoarce de pe drumurile rătăcite. Şi nu numai atât, a ne întoarce pe noi înşine, ci trebuie să priveghem şi la întoarcerea aproapelui nostru, aşa cum glăsuieşte Sfântul Apostol Iacob: „Să ştie că cel ce a întors pe păcătos de la rătăcirea căii lui îşi va mântui sufletul de moarte şi va acoperi mulţime de păcate!”⁵

Să stăruim şi noi, aşadar, să pescuim suflete pentru Împărăţia lui Dumnezeu!

⁵ Iacob 5, 20

Predica de pe Munte se deschide cu celebrele vorbe: „Fericii cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția Cerurilor”. Vrea Prea Sfinția Voastră să spulbere feluritele interpretări profane de prin ziare, de prin reviste, de pe stradă?

Dacă noi L-am întâlni pe Iisus Hristos pe stradă și L-am întreba, cum fac reporterii prin București sau Curtea de Argeș, ce credeți că ar răspunde la întrebarea: Ce înseamnă fericii cei săraci cu duhul? Sigur că răspunsurile ar fi mai multe, după înțelegerea diferită a celor întrebați. Iisus ar răspunde fără echivoc: *sărac cu duhul* este cel sărac în relele și păcatele lumii! Sărac de răutate! Sărac de prostie! Sărac de toate păcatele care covârșesc de cele mai multe ori ființa noastră omenească!

Așa fiind, divinul Învățător a știut exact ce spune atunci când, de pe

Muntele Fericirii, a rostit Predica de pe Munte, cea dintâi fericire fiind: „Feriți cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția Cerurilor” din Sfântul Evanghelist Matei, cap.5, versetul 3.

A crede că *sărac cu duhul* este un om naiv, simplu sau prost, este cea mai simplă tălmăcire, ușor de expediat pentru cine tratează superficial o problemă extrem de serioasă și vitală pentru viața noastră. Dacă s-ar vindeca de puținătatea înțelegerii duhovnicești, cei care intră pe făgașul aflării adevărului, ar avea marea bucurie ce răsare din glasul lui Iisus, ori de câte ori citim și auzim cântându-se Fericirile la strană, în biserică, în timpul Sfintei Liturghii!

Dacă am ajunge la înălțimea unei alte fericiri, a șasea, „Feriți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe

Dumnezeu”⁶, am găsi grabnic deslușirea
și înțelegerea celor săraci cu duhul!

Să rugăm pe Dumnezeu să ne
ajute să înțelegem Cuvântul Său!

⁶ Matei 5, 8

În Predica de pe Munte - esențială pentru creștinism - Iisus ce face? Separă apele Vechiului Testament de ceea ce urmează?

La prima vedere așa s-ar părea, după cum puneți și dumneavoastră întrebarea, că Iisus separă apele Vechiului Testament de Noul Testament pe care ni-l lasă în Predica de pe Munte care este considerată Constituția sau Legea de aur a Bisericii, cuprinsă în Evanghelia după Matei⁷.

Atunci când Iisus spune: „Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii; n-am venit să stric ci să împlinesc”⁸, este limpede ca lumina. Această „împlinire” trebuie înțeleasă nu numai că Iisus a împlinit în viața Sa

⁷ Matei capitolele 5, 6 și 7

⁸ *Matei 5, 17*

pământească Legea lui Dumnezeu, ca nimeni de pe fața pământului, dar a dus această Lege pe culmea înțelegerii duhovnicești, a delicateții sfinte. Să exemplificăm: „Ați auzit că s-a zis celor de demult: ‚Să nu ucizi’; iar cine va ucide vrednic va fi de osândă. Eu însă vă spun vouă: că oricine se mânie pe fratele său, vrednic va fi de osândă; și cine va zice fratelui său: netrebnicule, vrednic va fi de judecata sinedriului, iar cine va zice: nebunule, vrednic va fi de gheena focului”⁹. Sau: „Ați auzit că s-a zis celor de demult: ‚să nu săvârșești adulter’ . Eu însă vă spun vouă: Că oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea, în inima lui”¹⁰. Putem continua, așadar: S-a zis iarăși: „Cine va lăsa pe femeia sa, să-i dea carte de despărțire. Eu însă vă spun

⁹ *Matei 5, 21-22*

¹⁰ *Matei 5, 27-28*

vouă: Că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de pricină de desfrânare, o face să săvârșească adulter, și cine va lua pe cea lăsată, săvârșește adulter”¹¹. Cine are acasă *Biblia* sau *Noul Testament* (și n-ar trebui să fie casă în care să nu fie) să aibă bucuria de a citi Cuvântul lui Dumnezeu pentru înțelegerea și mântuirea noastră!

¹¹ *Matei* 5, 31-32

Credeți că trebuie să fim concesiivi cu contemporanii noștri care scot din contextul milosteniei sentința lui Iisus: „să nu știe stânga ce face dreapta”?

Trebuie să fim concesiivi cu contemporanii noștri și în cele duhovnicești, mai ales aducându-mi aminte de cele citite în cartea *Proloage (Viețile Sfinților)* din 13 decembrie: „Întru această zi, cuvânt din Pateric pentru cei dintâi călugări, pentru cei de acum și pentru cei de pe urmă. Sfinții Părinți ai Schitului, proorocind despre neamul cel mai de pe urmă, ziceau: Ce-am făcut noi înaintea lui Dumnezeu? Și răspunzând unul din călugări, mare cu viața, anume Ishirion, le-a zis lor: Noi poruncile lui Dumnezeu le-am păzit cu fapta. Iar ei, întrebându-l, din nou, au zis: Dar cei după noi ce vor face? Și le-a răspuns: La jumătate din faptele

noastre vor ajunge. Și, iarăși, l-au mai întrebat, zicând: Dar călugării cei mai de pe urmă ce vor face? Și le-a grăit lor: Aceia nu vor face nicidecum fapte călugărești. Însă vor veni asupra lor ispite și neazuri; și dacă în vremea aceea a ispitelor, fiind și aflându-se, vor suferi și vor răbda cu vitejie patimile și chinurile, apoi, ca aurul cel strălucitor, mai mari și mai buni decât noi și decât părinții noștri se vor afla înaintea lui Dumnezeu!”

Noi trebuie să știm bine *Scriptura* care zice: „Luați aminte ca faptele dreptății voastre să nu le faceți înaintea oamenilor ca să fiți văzuți de ei: altfel nu veți avea plată de la Tatăl vostru Cel din ceruri. Deci, când faci milostenie, nu trâmbița înaintea ta, cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni; adevăr vă grăiesc vouă: și-au luat plata lor. Tu însă când

faci milostenie, să nu știe stânga ce face dreapta ta. Ca milostenia ta să fie într-ascuns și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție”¹². De cele mai multe ori cam toți procedăm așa, adică ne trâmbițăm faptele bune făcute, din mila lui Dumnezeu. De cele mai multe ori rămânem cu plata de la oameni - lauda lor! - dar sperăm ca să și primim ceva plată ca și călugării din Pateric. Dumnezeu ne judecă și după vremile în care trăim, având alte măsuri!

¹² Matei 6, 1-4

Acum, în Postul Mare, cred că e bine să dezvoltăm enoriașilor sfatul lui Iisus: „Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii că ei își smolesc fețele, ca să arate oamenilor că postesc!”.

Scopul postului, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, este împărtășirea neprihănită. Pentru aceasta Părinții ne-au pus înaintea curgerea postului și ne-au dat vremea pocăinței, pentru ca noi, curățindu-ne și spălându-ne, să ne apropiem de Sfintele Taine. De aceea și eu acum, cu glas tare chem, mărturisesc, cer și rog, ca nu cumva cineva să se apropie cu conștiința necurată și întinată de această Sfântă Cină, fiindcă cine va face așa, aceasta va fi pentru el nu împărtășire, ci osândă, muncă și sporirea pedepsei.

Pregătirea atentă pentru a păși pe drumul care duce la Sfântul Altar de unde primim Sfânta Împărtășanie este infinit mai importantă decât grija de a arăta celor din jur o anumită statură și stare a noastră. Ce fel de stare și statură? Iată cum se arată acestea în *Sfânta Scriptură*, prin Cuvântul Domnului Iisus: „Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își smolesc fețele, ca să arate oamenilor că postesc. Adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor. Tu însă, când postești, unge capul tău și fața ta o spală. Ca să nu te arăți oamenilor că postești și Tatăl tău, care vede în ascuns, îți va răsplăti ție.”

Fățarnicii de pe vremea lui Iisus Hristos erau o categorie de oameni care se arătau într-o ipostază confecționată, cum ar fi azi grija mare de a avea imagine, adică să ne arătăm lumii coafați, bine pudrați, dar fără a avea

baza realității adevărate. Sigur că se reușește o vreme, dar până la urmă se vede realitatea crudă, adică ceea ce suntem noi cu adevărat. Și ca s-o spunem mai plastic, așa cum auzeam noi de la părinți, atunci când ne arătam leneși a ne spăla: spălați-vă bine, nu dați cu parfum peste rapăn, că se vede!

Cu smolitul este cam tot așa. Tot pe vremurile lui Iisus, erau categorii de oameni care se creștau pe față, se tăiau cu cuțitul, făcându-și răni, se ungeau cu smoală și vopseluri, ca la circ, pentru a le arăta oamenilor gradul lor de suferință în post. Iisus Hristos le taie din rădăcini această modă pe care o foloseau și atunci când erau în perioada postului. Iar când ne gândim la frumusețea postului săvârșit de minunații creștini ortodocși români, ne inundă inima de bucurie și Iisus nu întârzie cu binecuvântarea Lui!

„Ajunge zilei răutatea ei!” Vreți să ne limpeziți această sentință?

Este bine știut de noi toți că răutățile vin pe capul nostru din foarte multe părți. Vin răutăți din partea oamenilor, din partea rudelor, a prietenilor, din partea casnicilor noștri, deci din familie, din partea patronilor, din partea celor ce împart dreptatea la judecăți... și de unde nu mai vine răutatea care se întinde ca și cancerul peste toți și peste toate!

Diavolul apare și el cu tot arsenalul de meșteșuguri și încurcă lucrurile, pentru că el lucrează efectiv prin oamenii răi, vicleni și proști... Ș-apoi mai rămânem și **noi**, adică fiecare dintre noi, care avem răutățile din sinea noastră. Ne prăvălim, așa, ca din senin, cu toată mânia și ocara, peste

unii și peste alții. Zice-se că e bine să te descarci de nervi! Ce să spun? Să fiu necioplit, bătăran, needucat și nu mai știu cum și alții să suporte toată mizeria, fie pe drept și fie, mai ales, pe nedrept. Sigur că e complicat lucru, mai ales când lucrezi cu oamenii! Personal, am admirat cu mare bucurie pe cei care conduc destine obștești atunci când i-am văzut calmi și înțelegători. Dar câtă stăpânire de sine trebuie să ai! Cât exercițiu de răbdare! M-aș fi bucurat să fiu și eu la fel!

Sentința „ajunge zilei răutatea ei” este spusă după o poruncă imperativă a lui Iisus: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă. Nu vă îngrijiți de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei.”¹³

¹³ Matei 6, 33-37

Pentru limpezire, am zice așa: să ne îngrijim efectiv și cu toată puterea de ziua de azi, adică forțele adunate pentru un lucru anume rânduit pentru a-l putea duce la bun sfârșit. Adică, nu ne ajunge greul zilei, greul pământului?

Când ne rugăm lui Dumnezeu: „pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi” spunem clar: **astăzi** și nu **mâine** sau **poimâine**! Când spunem mai mult decât azi, avem probleme cu hipertensiunea... Și să nu uităm că Dumnezeu are grijă și de ziua de azi și de mâine... Deci, să trăim **azi**! Da! Pentru că ajunge zilei răutatea ei!

De ce nu lipsește martie din post?

Citind întrebarea Domnului Augustin Doman, la început mi s-a părut o întrebare-glumă. Reflectând puțin mai adânc, am înțeles că nu este deloc așa. Chiar e bună întrebarea și la locul ei. Pentru o mai bună deslușire, trebuie să spunem că, astronomic, data Paștelui cade pe ani, în lunile aprilie și mai, vorbim de datele extreme: 4 aprilie - 8 mai. Calculând 40 de zile înainte de Paști, ca perioadă de post, atunci automat luna martie e mereu în Postul Paștelui.

La Sinodul I Ecumenic, sau a toată lumea, pentru că aceasta înseamnă ecumenic în traducerea noastră românească, la Niceea, în anul 325 era creștină, printre alte hotărâri ale Sinodului niceean s-a hotărât și timpul

când se prăznuiesc, ca dată, Sfintele Paști, adică „să se serbeze în întâia duminică după lună plină, care urmează echinocțiului de primăvară. În cazul în care cade odată cu paștele iudeilor, atunci se sărbătorește cu o săptămână mai târziu.”¹⁴

În fiecare an, din Alexandria Egiptului, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe avea îndatorirea ca să dea de știre întregii lumi creștine data exactă a prăznuirii Paștilor.

Se pune din ce în ce mai perseverent problema prăznuirii Paștilor de către întreaga lume creștină. Îmi aduc aminte cu câtă bucurie era întâmpinată sărbătorirea Sfintelor Paști de către cele două Biserici: Ortodoxă și Romano-Catolică, mai ales când cădea la aceeași dată, cum s-a întâmplat de câteva ori. Se

¹⁴ Istoria Bisericească Universală, Pr. Eugen Drăgoi

speră că nu va mai trece multă vreme până când se va hotărî de către toate Bisericile Creștine o singură dată fixă pentru prăznuirea Sfințelor Paști! Noi stăruim în rugăciune către Dumnezeu ca să se îplinească!

Cum poate fi explicată prietenia dintre filosoful cinic și ateu Emil Cioran și filosoful profund creștin Petre Țuțea?

Dacă deschidem cartea *Petre Țuțea între Dumnezeu și Neamul meu*, citim chiar în primele pagini scrisori adresate de Petre Țuțea lui Emil Cioran, precum și părerile lui Cioran despre Țuțea, împărtășite lui Bucur Țincu. Iată ce scrie: „Ca și tine, îi păstrez lui Petrică aceeași admirație. Ce om extraordinar! Cu verva sa fără pereche, dacă ar fi trăit la Paris, ar fi avut astăzi o reputație mondială. Vorbesc adesea despre el ca despre un geniu al vremurilor noastre sau, mai degrabă, ca despre singurul spirit genial pe care mi-a fost dat să-l întâlnesc în viața mea”. Aceste afirmații au fost făcute în aprilie 1974. Iată și Petre Țuțea ce scrie „cinicului și

ateului” Emil Cioran: „Mi-e dor să te văd și să te îmbrățișez. Aș vrea să mă întâlnesc cu tine și cu doamna într-un spațiu fără oameni și să trăim împreună câteva clipe bucuria orizontului vizual pe care o trăiesc sfinții și copiii...” Iar în post scriptum spune: „Am o dorință, să cumperi garsoniera mea, pentru că nu vreau să mor chiriaș: poate să-ți servească vreodată la venirea ta în București, împreună cu doamna. Este în centrul Bucureștiului, lângă Cișmigiu. Într-o proprietate a lui Cioran nu mă simt chiriaș”.

Cred că e de înțeles că între Țuțea și Cioran era o prietenie adevărată. Fără comentarii, așadar!

Cât despre „cinismul” și „ateismul” lui Cioran, aș dori să aștern câteva rânduri care să pună pe gânduri pe cei ce întrebă, dar și pe cei care răspund. Folosesc cartea lui Cioran:

Mărturisiri și anateme. Iată ce spune: „După Cabala, Dumnezeu îngăduie ca slava lui să pălească pentru ca îngerii și oamenii s-o poată suporta. Altfel spus, Creația coincide cu o scădere a luminii divine, cu o sforțare întru întuneric la care Creatorul a consfințit. Ipoteza întunecării voluntare a lui Dumnezeu are meritul de a face să ne descoperim propriile tenebre, vinovate de lipsa noastră de receptivitate față de o anume lumină”¹⁵. Mai departe: „Abuzez de cuvântul lui Dumnezeu, îl folosesc ades, prea ades. O fac de fiecare dată când ajung la o limită și am nevoie de o vocabulă ca să numesc ceea ce vine după. Între Dumnezeu și De-neconceput, îl prefer pe primul”¹⁶. Un alt aforism al lui Cioran: „Credința în Dumnezeu te

¹⁵ Emil Cioran, *Mărturisiri și anateme*, pagina 22

¹⁶ *ibidem*, pagina 26

scutește să mai crezi în altceva - ceea ce este un avantaj de neprețuit”¹⁷. Să continuăm: „E bine să ai la îndemână clișeele Evangheliilor, mai ales pe cele ale Patimilor, chiar și în clipele când crezi că te-ai putea lipsi de ele”¹⁸. Mă opresc aici spunând că Petre Țuțea e filosoful omenirii care cuprinde trei milenii înainte de Hristos și șaptesprezece după Hristos! Iar Cioran e un om frământat de căutare. De căutarea lui Dumnezeu, ca mulți dintre noi, și pe care sunt sigur că L-a găsit!

¹⁷ *ibidem*, pagina 36

¹⁸ *ibidem*, pagina 72

„A fi” sau „a nu fi”? Este aceasta cu adevărat întrebarea esențială?

„A fi” sau „a nu fi” este cu adevărat întrebarea esențială, absolută! Și nu numai lui Shakespeare i-a trecut prin minte lăsându-ne poarta deschisă spre Eternitate, spre Dumnezeu! Veacuri întregi s-a pus această întrebare și se va pune mereu cât va mai fi un singur om pe acest pământ, om care va adresa-o lui Dumnezeu, pentru a-și tămădui neputința sa omenească.

S-ar putea pune problema lui „a fi”, adică a fi tu ca ființă, aici pe pământ, a fi din porunca și dragostea lui Dumnezeu, a fi persoană! Se poate merge și în direcția lui a fi pentru alții, a fi de folos, a fi în comunicare și comuniune de dragoste! Cât e de necesar a fi în această direcție,

orizontală, de altfel. Dar **a fi**, cu majuscule de data aceasta, este **a fi în Dumnezeu!** A fi dispus din inimă absolută să te îndrepti pe verticală, ca o coloană fără de sfârșit spre inima lui Dumnezeu!

A fi în Dumnezeu înseamnă a rămâne în Dumnezeu: „Rămâneți în Mine, spune Iisus, și Eu în voi. Precum mlădița nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în viță, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți în Mine. Eu sunt viță, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic. Dacă cineva nu rămâne în Mine se aruncă afară ca mlădița și se usucă; și le adună și le aruncă în foc și ard. Dacă rămâneți întru Mine și cuvintele Mele rămân în voi, cereți ceea ce voiți și se va da vouă... Precum M-am iubit pe Mine Tatăl, așa V-am iubit și

Eu pe voi: rămâneți întru iubirea
Mea.”¹⁹

Aceasta înseamnă **a fi! A fi în
Dumnezeu!**

¹⁹ Ioan 15, 4-9

Vreți să interpretați învățătura lui Iisus potrivit căreia e largă poarta și lată calea ce duce la pieire și strâmtă poarta și îngustă calea ce duce la viață?

Învățătura lui Iisus este cuprinsă în *Sfintele Evanghelii* și versetul de mai sus este din Predica de pe Munte, cuprins în Sfântul Evanghelist Matei, cap.7, 13-14.

„Intrați pe poarta cea strâmtă!” este un imperativ, o poruncă adresată nouă tuturor oamenilor de pe fața pământului. Se vede limpede că și pe vremea lui Iisus Hristos existau îndoieli și neștiință în privința drumului ce duce la mântuire. Chemarea lui Iisus este limpede, de a intra pe „poarta cea strâmtă, că largă este poarta și lată este calea care duce la pieire și mulți sunt cei care o află.” Se știe că fiecare dintre noi avem această aplecare de a merge în

voia soartei, adică dimpreună cu valul secularizat. „Poarta largă”, voia noastră liberă, largă, prin care intră într-un iureș accelerat toate gunoaiele lumii și „calea lată”, adică drumul primejdios pe care, din nefericire, apucăm din tinerețile noastre și până la bătrânețe. Istoria spirituală a lumii ne stă mărturie neclintită și azi, mai mult ca oricând, având noian de ispite care vin cu viteză asupra noastră prin toată mass-media și nu numai. Este un semn apocaliptic! Ca alternativă la „poarta largă” și „calea lată” vine chemarea imperativă: „Intrați pe poarta cea strâmtă!”, căci „strâmtă este poarta” și „îngustă este calea” care duce la viață și puțini sunt care o află²⁰.

Așadar, Iisus ne cheamă la Sine pe „poarta cea strâmtă” a renunțării de toate felurile: de la mâncare multă, de la fumat, de la bătaie, de la băutură și

²⁰ Matei 7, 14

desfrânare, de la ură și mânie, de la mândrie și lene, de la fățarnicie; renunțare hotărâtă de la toate păcatele mari și mici, împotriva Duhului Sfânt sau strigătoare la Cer, pe care, cu mic cu mare, mai puțin sau mai mult ne învăluie viața noastră.

Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, ajută-ne, Te rugăm, să aflăm poarta strâmtă care ne duce întru Împărăția Ta!

Sunt slujitori ai Bisericii Ortodoxe care pretind că ar face minuni și primesc bani pentru acest lucru. Alții proorocesc sfârșitul lumii peste câteva luni. Sunt ei cu adevărat dăruiiți, sunt rătăciți sau pur și simplu sunt rău-intenționați?

Îmi aduc aminte că, prin anul 1983, când eram stareț la Mănăstirea Cernica, făcând controlul de rutină prin gospodărie, aud în magazia de alimente bocănituri și bubuieli. Când intru să văd ce se întâmplă, văd vreo trei-patru frați de mănăstire cum de zor pun tot felul de pripoane la etajerele cu alimente. Când îi întreb ce înseamnă lucrul acesta și de ce zoresc așa, mi-au spus înspăimântați că Părintele Ilarion le-a spus că pe 27 martie va fi un mare cutremur și vor să asigure rafturile să nu se prăbușească. Le-am spus să se liniștească pentru că nu va fi nici un cutremur. A trecut ziua

prezisë. N-a fost cutremur. Când le-am spus că au fost înșelați, au spus că va fi peste două-trei luni și mereu fixau altă dată.

Sigur că s-au creat premisele unui cataclism pe acest pământ, având în vedere, mai ales, marea cantitate de armament nuclear care ar putea prăbuși pământul în haos și dacă mai adăugăm și asteroidul care se spune că vine cu o viteză astronomică spre pământ! Ce-ar mai trebui, oare, ca să ne pună pe gânduri chiar și anumite preziceri? Date fixe și alte profeții! Oricum, vremea a venit și acum este, să ne facem un examen de conștiință foarte sever, să ne spovedim toate păcatele săvârșite cu voie, fără voie, cu cuvântul, cu lucrul, cu știință și cu neștiință, în zi și în noapte; să ne împăcăm cu Dumnezeu și cu oamenii și cu noi înșine!

Rugăciunile noastre și căința noastră sinceră precum și hotărârea de a nu mai păcătui ar aduce o ușurare pământului, n-ar mai fi cutremure, nici războaie, iar pământul se va transforma într-o grădină împodobită.

Cred că Dumnezeu este supărat pe noi! Dar El știe că-L iubim și ne vom strădui ca de azi, de acum, din această clipă să punem început bun vieții noastre, cu ajutorul Lui cel sfânt! „Drept aceea, privegheați, că nu știți ziua, nici ceasul când va veni Fiul Omului!”²¹

²¹ Matei 25,13

Cioran zice că „minunat e că fiecare zi ne aduce un nou motiv de a dispărea”. Îmi place să întorc pe dos aforismul lui Cioran și să vă întreb dacă fiecare zi nu ne oferă un nou motiv de a trăi.

N-aș vrea să cred că, și pentru Domnul Augustin Doman, Cioran a devenit o „obsesie”. Mai demult, când am citit pentru prima oară despre Cioran și din scrierile sale, m-a apucat o mânie fără margini, dacă aș putea spune așa, pentru că mi-am dat seama ce gânditor existențialist este, cum se mai spune, și cum dădea prin gropi, așa ca la podul lui Păcală, când o spinare, când o burtă. Acest om genial în felul lui, jucând la extreme, a dat de lucru la multă lume. Am putea spune, mai în viteză, că atunci când îi citești opera, îți trece prin minte și inimă ca fulgerul: admirația și urgisirea! Și ca să rămâi teafăr, după ce

I-ai citit, trebuie să te ții tare! Adică: să fii OM!

Pot să înțeleg un fragment din aforism: „minunat e că fiecare zi ne aduce un nou motiv de a dispărea” și altcum, mai ales citit la prima vedere (ce-i și cu textele astea, Doamne!). De exemplu: „La fel cum apariția Răstignitului a tăiat istoria în două, noaptea ce tocmai a trecut mi-a tăiat în două viața...”²². Iată că „fiecare zi ne aduce un nou motiv de a dispărea” din ceea ce am fost până ieri, alaltăieri și altădată! O nouă ipostază! În grija Răstignitului Iisus! **A fi** în inima Răstignitului! Suprema stare de a nu dispărea! M-aș bucura să am timp de a tălmăci aforismele din *Mărturii și anateme*. Cred că nu îndrăznesc prea mult atunci când afirm că Țuțea se înfrățește în spirit cu Cioran!

²² *Mărturisiri și anateme*, pag. 55

Unul dintre cele mai frumoase versete din Evanghelia după Matei este reprezentat de această pildă a lui Iisus: „Pot oare fii nunții să fie triști câtă vreme mirele este cu ei? Dar vor veni zile când mirele va fi luat de la ei și atunci vor posti”. Vreți să ne vorbiți de aceasta în contextul Postului Mare?

Cât de mare este bucuria când ne revedem părinții, frații, surorile, prietenii, cunoștințele sau rudele! Dar locurile dragi unde ne-am născut și crescut? Când vedeam pe preotul satului, Gheorghe Savin, înalt și maiestuos, eram plin de emoții și bucurie, dar pe profesoara noastră, Maria Nuțu, care era ca o mamă dulce la cuvânt și port? Îmi aduc iar aminte cum, în cântec de cobzar, mergeam la nuntă în sat și ce mai veselie era pe capul

nostru. Mirele și mai ales mireasa erau atât de frumoși, ca și îngerii!

Domnul nostru Iisus Hristos vorbea adesea în pilde, adică în asemănări pământești pentru a ajunge la cele cerești. Prezența lui Iisus între ucenicii Săi era prilej de mare bucurie și această bucurie era simțită și împărtășită nu numai de aleșii pentru școala propovăduirii, dar și de cei care urmau pe Iisus, toți s-au bucurat de învățăturile Lui. Toți au văzut minunile și bucuria celor vindecați iar atunci când a fost vorba de postire, îndemnul Sale au fost cel mai bun mod de a ne comporta și a împlini postul în spirit, știindu-se de oricine că Iisus nu ne-a lăsat o rețetă de bucate pe care s-o folosim, lăsându-ne nouă libertate de a ne manifesta din iubire²³.

²³ Luca 5, 33-35

Bucuria păcii și iubirii se va tulbura atunci când Iisus le spune ucenicilor Săi că-i va părăsi o vreme: „Pe când stăteau în Galileea, Iisus le-a spus: Fiul Omului va să fie dat în mâinile oamenilor. Și-L vor omorî, dar a treia zi va învia. Și ei s-au întristat foarte”²⁴. Întristarea inimii, a sufletului, e starea în care atunci, din pricina durerii, nu mai dorești nimic din cele omenești. Mirele Hristos a fost luat din bucuria vederii, iar inimile au rămas în „postire” în lipsa lui Iisus cel iubit, care mergea spre jertfă. Doar Învierea Lui le-a adus pentru totdeauna, ca și nouă, bucuria veșnică.

²⁴ Matei 17, 22-23

*Credeți că în două mii de ani,
omenirea a învățat pilda semănătorului?*

Cred că omenirea învață mereu! Încă nu și-a luat examenele la pilda semănătorului, adică să spunem mai exact și sincer, cred că doar sfinții și-au plinit măsura, după cum ne arată Iisus Hristos în pilda semănătorului cuprinsă în capitolul 13 la Sfântul Evanghelist Matei. Voi reda mai departe fiecare verset cu tălmăcirea lui, făcută de Însuși Iisus Hristos, Mântuitorul lumii. Așadar: „Iată a ieșit semănătorul să semene. Și pe când semăna, unele semințe au căzut lângă drum și au venit păsările și le-au mâncat” (Matei 13, 19). „Altele au căzut pe loc pietros, unde n-aveau pământ mult și îndată au răsărit, că n-aveau pământ adânc; iar când s-a ivit soarele, s-au pălit de arșiță și,

neavând rădăcină, s-au uscat”²⁵. Tălmăcire: „Cea semănată pe loc pietros este cel care aude cuvântul și îndată-l primește cu bucurie, dar nu are rădăcină în sine, ci ține până la o vreme și, întâmplându-se strâmtorare sau prigoană pentru cuvânt, îndată se smintește”²⁶. „Altele au căzut între spini, dar spinii au crescut și le-au înăbușit”²⁷. Iată tălmăcirea: „Cea semănată în spini este cel care aude cuvântul, dar grija acestei lumi și înșelăciunea avuției înăbușă cuvântul și îl face neroditor”²⁸. „Altele au căzut în pământ bun și au dat rod: una o sută, alta șazeci, alta treizeci”²⁹. Și acum tălmăcirea: „Iar sămânța semănată în

²⁵ Matei, 13, 5-6

²⁶ Matei 13, 20-21

²⁷ Matei 13, 7

²⁸ Matei 13, 22

²⁹ Matei 13, 8

pământ bun este cel care aude cuvântul, și-l înțelege, deci aduce rod și face: unul o sută, altul șaiszeci, altul treizeci”³⁰.

Pentru a înțelege mai bine felul cum lucrează diavolul împotriva mântuirii noastre, Iisus Hristos continuă cu o nouă pildă: „Altă pildă le-a pus lor înainte, zicând: Asemenea este Împărăția Cerurilor omului care a semănat sămânță bună în țarina sa. Dar pe când oamenii dormeau, a venit vrăjmașul lui, a semănat neghină printre grâu și s-a dus. Iar dacă a crescut paiul și a făcut rod, atunci s-a arătat și neghina. Venind slugile stăpânului casei, i-au zis: Doamne, n-ai semănat tu, oare, sămânță bună în țarina ta, de unde dar are neghină? Iar el le-a răspuns: Un om vrăjmaș a făcut aceasta. Slugile i-au zis: Voiești să ne ducem și s-o plivim? El însă a zis: Nu, ca nu cumva, plivind

³⁰ Matei 13, 23

neghina, să smulgeți odată cu ea și grâul. Lăsați să crească împreună și grâul și neghina, până la seceriș, și la vremea secerișului voi zice secerătorilor: Pliviți întâi neghina și legați-o în snopi ca s-o ardem, iar grâul adunați-l în jitnița mea”³¹. Veți înțelege mai bine acum modul pastoral și pedagogic pe care-l folosește Iisus Hristos pentru a ne face să înțelegem adâncimea înțelepciunii dumnezeiești și răbdarea divină pentru întoarcerea omenirii din drumul rătăcirii. Și azi, ca pe vremea lui Iisus, o pătrime din oameni sunt pe calea cea bună. Ajută-ne, Doamne Iisuse, să mărim procentajul mântuirii noastre!

³¹ Matei 13,27-30

Uitându-ne în jurul nostru mai vedem foarte mulți oameni care știu a „judeca fața cerului” dar „semnele vremilor” nu. N-ar fi momentul să li se repete vorbele lui Iisus?

Se vede limpede că omenirea caută mai mult spre Dumnezeu, „judecând fața cerului”, adică descifrând tainele cerului. Îmi aduc aminte adesea, când eram la Rohia, în Maramureș, cu starețul Justinian Chira (azi episcopul Maramureșului și Sătmarului) și noaptea stam la priveghi, mă îndemna mereu să mă uit spre bolta înstelată unde îmi arăta Calea Lactee și stelele pe nume. Era extaziat de Cosmos și parcă își lua zborul printre aștri! La fel era și tatăl meu, mare astronom, aș zice, citind și timpul de ploaie și soare. Îmi stăruie adesea în minte și parcă văd și azi cum sătenii veneau la tatăl meu

pentru a le spune mersul vremii pe parcursul săptămânii... eram fericit văzându-l priceput și oamenii aveau încredere în el și timpul se adevăra precum spunea. Întrebându-l odată de unde știe toate acestea, mi-a spus că a învățat de la străbunicul care a fost preot venit din Ardeal, el având un caiet uriaș în care avea însemnări pe parcursul a șapte ani, în fiecare zi! Iar timpul, îmi spunea, se repetă exact în ciclul astronomic, din șapte în șapte ani!

Se înțelege de la sine că, din când în când, și „semnele vremilor” erau citite de strămoșii noștri și, de ce nu, chiar de contemporanii noștri. Citim în *Sfânta Scriptură*: „Au venit la El ucenicii, de o parte, zicând: spune nouă care este semnul venirii Tale și al sfârșitului veacului? Răspunzând Iisus le-a zis: Vedeți să nu vă amăgească cineva. Căci mulți vor veni în numele

Meu zicând: Eu sunt Hristos, și pe mulți îi vor amăgi. Și veți auzi de războaie și vești de războaie; luați seama să nu vă speriați, căci trebuie să fie toate, dar încă nu este sfârșitul. Căci se va ridica neam peste neam și împărăție peste împărăție și va fi foamete și ciumă și cutremure pe alocurea. Dar toate acestea sunt începutul durerilor. Atunci vă vor da pe voi spre asuprire și vă vor ucide și veți fi urâți de toate neamurile pentru numele Meu. Atunci mulți se vor sminti și se vor vinde unii pe alții; și se vor urî unii pe alții. Și mulți prooroci mincinoși se vor scula și vor amăgi pe mulți. Iar din pricina înmulțirii fărădelegilor, iubirea multora se va răci. Dar cel ce va răbda până la sfârșit acela se va mântui. Și se va propovădui această Evanghelie a împărăției în toată lumea spre mărturie

la toate neamurile; și atunci va veni sfârșitul”³².

Acum, din cei peste șase miliarde de oameni, doar un sfert știu de Evanghelie.

Făcând un calcul aproximativ, ar mai fi câteva mii de ani până va veni sfârșitul, dar asta nu înseamnă că nu trebuie să ne pregătim precum am muri chiar mâine!

³² Matei 24, 3-14

Prea Sfințite, vrei să comentezi acest poetic citat din Dionisie Areopagitul: „Trebuie să dezbrăcăm cuvintele de cele ale simboalelor și să le privim mai întâi goale și curate”?

Mă bucur să vorbim câte ceva despre „simbol”. Deși nu se găsește în *Biblie*, cuvântul „Simbol” îl găsim folosit în toate religiile. Cuvântul „Symbolon” vine din limba greacă și are mai multe întrebunțări: ca semn, garanție, obiect sau caracteristică simbolică și importanța sa derivă din faptul că era un obiect reprezentativ ce garanta realitatea a ceea ce simboliza. În *Vechiul Testament* sunt simboluri personale, adică ajută să se explice cum anume o persoană putea simboliza un grup de oameni sau prezența lui Dumnezeu: „Răspuns-a Domnul lui Moise și i-a zis: Iată, eu fac din tine un

dumnezeu pentru faraon, iar Aaron, fratele tău, îți va fi prooroc”³³. Toți proorocii au rostit cuvântul lui Dumnezeu, și când israeliții îl auzeau, ei îl auzeau pe Dumnezeu Însuși... Este posibil ca Solomon să se fi pus pe sine însuși ca simbol al lui Dumnezeu. Și acum să vedem și alte simboluri. Se știe de către toți: curcubeul a fost acceptat drept asigurare că mânia lui Dumnezeu trecuse și că El avea să-și amintească legământul: „Și închei legământ cu voi, că nu voi mai pierde tot trupul cu apele potopului și nu va mai fi potop ca să pustiască pământul... Pun curcubeul Meu în nori, ca să fie semnul legământului dintre Mine și pământ”³⁴. În închinarea israelită altarul simboliza locul de întâlnire al lui Dumnezeu cu omul, în timp ce Chivotul simboliza

³³ Exod 7, 1

³⁴ Facere 9, 11 și 13

prezența lui Dumnezeu întrucât el conținea Tablele Decalogului și unde era Cuvântul Domnului, acolo era Domnul Însuși. De asemenea Templul simboliza puterea universală a lui Dumnezeu, ligheanul de bronz un simbol al mării și sfeșnicul de aur un simbol al soarelui, veșmântul preotului din in simboliza nemurirea; mantia era simbol al fertilității, mitra arhierescă având gravate cuvinte „Sfânt Domnului”³⁵ - simbolul divin.

În Noul Testament, nu există persoane simbolice. Iisus Hristos nu a fost simbol ci Fiul lui Dumnezeu. Iisus însă a săvârșit acțiuni simbolice și le-a aprobat pentru Biserică și Biserica a acceptat simbolismul Sfintelor Taine. În pâine și vin, cel care se închină primește, prin credință, trupul adevărat și sângele adevărat al Domnului. Pe

³⁵ Exod 28, 36

lângă simbolurile sacramentale Biserica a folosit și folosește *simbolul crucii*, mijlocul prin care vine harul peste cel care se închină! Peștele era un simbol popular al credinței creștine, deoarece literele cuvântului grecesc pentru „pește” ΙΧΘΥΣ alcătuiau inițialele cuvintelor ce înseamnă: „Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul”.

Biserica creștină nu a interzis niciodată folosirea simbolurilor, deoarece ele sunt înrădăcinate în natura și experiența omului.

Doamne, binecuvântează-ne pururea cu harurile Tale și întru lumina Ta vom vedea lumină!

Cât de actuală este pilda bobului de muștar?

Pilda bobului de muștar este cuprinsă în doar două versete din *Sfânta Scriptură*, după cum urmează: „O altă pildă le-a pus înaintea, zicând: Împărăția Cerurilor este asemenea grăuntelui de muștar, pe care, luându-l, omul l-a semănat în țarina sa și care este mai mic decât toate semințele, dar când a crescut este mai mare decât toate legumele și se face pom, încât vin păsările cerului și se sălășluiesc în ramurile lui”³⁶.

La întrebarea Domnului Augustin Doman, cât este de actuală această pildă a bobului de muștar, spunem, fără teamă de a greși, că este tot atât de actuală ca și atunci când a rostit-o Domnul Iisus Hristos!

³⁶ Matei 13, 31-32

Aici am putea desluși cel puțin două aspecte. În primul rând este vorba de acțiunea omului de a lucra, de a semăna, deci îndemnul clar de a ne înscrie în dinamica progresului de fiecare zi. În domeniul Evangheliei, sau în lucrarea ei, nu se admite șomajul, această stare care degradează atât ființa umană cât și țara unde se îngăduie asemenea situație. Grăuntele de muștar, pe care, luându-l, omul l-a semănat, înseamnă, de bună seamă, atitudinea sănătoasă a guvernării oamenilor, a lucrării pentru binele obștesc, a bucuriei celui care lucrează, adică al zidirii care durează și mulțumește. Să nu găsești posibilitatea ca oamenii să aibă asigurată, prin muncă, pâinea cea de toate zilele, e semn de mare neputință socială.

Al doilea aspect este cel duhovnicesc, în sensul că dinamica

progresului material nu înseamnă mare lucru dacă nu are și aripa cealaltă, dinamica spirituală, deci cele două aripi cu care se poate menține la înălțime și zbura spre cele înalte.

Cam așa ne-ar vorbi pilda cu bobul de muștar și chiar mai mult decât atât! Să începem lucrarea noastră cu râvnă și speranță întru câștigarea bucuriei care nu se va lua de la noi!

O întrebare mai generală: A fi credincios înseamnă a-ți reprima toate întrebările și îndoielile? Mă gândesc la cât îl certa Iisus pe Petru când se îndoia, dar și cât de mult continua să-l iubească.

Din capul locului trebuie să se știe că a fi credincios este starea cea mai bună a omului în sensul că s-a așezat într-un spațiu de echilibru. A fi credincios în familie, adică soțului, soției, prietenului, prietenei, a fi credincios în serviciul pe care-l ai, a fi credincios cuvântului dat. A fi credincios pe orizontală cu semenii și lucrarea fiecăruia dintre noi. A fi credincios acum pe verticală înseamnă a transfera credințioșia de pe orizontală și se vede cât de colo că cine este un om așezat în cele obișnuite, și chiar în stările mărunte ale vieții noastre de fiecare zi, are față de Dumnezeu o

atitudine cuminte și ziditoare. Ai nădejde bună că te poți încrede în om, în fratele tău, în soția ta, în soțul tău, în prietenii tăi, în vecinii tăi, în rudele tale! Ce lucru minunat să ai încredere în oameni și Dumnezeu mai ales! Ce bucurie era pentru antici și nu numai pentru ei atunci când găseau un om! Personal m-am bucurat așa de mult când am întâlnit un om de inimă, un om de suflet care să fie ca tine. Ba, mai presus de tine, în sensul că atunci când tu pășești pe căi greșite, să te ajute să nu cazi, să te salveze, să te avertizeze din timp!

Și în viața pământească a Domnului nostru Iisus Hristos întâlnim anumite episoade care ne aduc limpezire în acest sens. N-a durat prea mult timp de când Sfântul Apostol Petru a făcut, în numele colegiului apostolic, pentru că era decan de vârstă, cum am spune noi

azi, o mărturisire absolută în fața lui Iisus, spunând: „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu”³⁷. Deci n-a trecut prea mult timp și Iisus le-a zis: „De atunci a început Iisus să arate ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătimească multe de la bătrâni și de la arhierii și de la cărturari și să fie ucis, și a treia zi să învieze. Și Petru, luându-L la o parte, a început să-L dojenească, zicându-I: Fie-Ți milă de Tine, să nu Ți se întâmple Ție aceasta. Iar El întorcându-se a zis lui Petru: Mergi înapoia mea, satano! Sminteală Îmi ești; că nu cugeți la cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor!”³⁸ Pe mare, când a început să se scufunde, Iisus l-a apucat de mână și a zis: „Puțin credinciosule, pentru ce

³⁷ Matei 16, 16

³⁸ Matei 16, 21-23

te-ai îndoit?”³⁹ Și chiar după ce s-a lepădat de Iisus, a fost chemat din nou la apostolie de trei ori întrebându-l: „Simone, fiul lui Iona, Mă iubești? Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc”⁴⁰.

Să ne ajuți, Doamne Iisuse, să răspundem ca Petru Apostolul, când vom fi întrebați: Da, Doamne Iisuse, Te iubim!

³⁹ Matei 14, 31

⁴⁰ Ioan 21, 5

Se poate spune de cineva că are cultură umanistă dacă nu cunoaște Noul Testament?

Se înțelege de la sine că nu poți avea nici un fel de cultură dacă nu citești, dacă nu-ți faci timp pentru aceasta. Niciodată nu e timp pentru lucrările noastre, dar pentru a ne face un minimum de cultură, e absolut necesar să rupem din cele 24 de ore, cel puțin 4 ore, după cum făcea Machiavelli. În *Scrisoarea către Francesco Vettori*, spunea: „Când se lasă seara mă înapoiez acasă și intru în camera mea de lucru, în prag lepăd de pe mine haina de toate zilele, că-i plină de noroi și de lut, îmi pun veșmintele cele mai alese. Îmbrăcat cum se cuvine pentru aceasta, pășesc în vechile lăcașuri ale oamenilor de demult (în lumea cărților), vreme de patru

ceasuri nu simt nici o plictiseală, uit orice mâhnire, nu mă tem de sărăcie, iar moartea nu mă sperie; sunt cu toată ființa mea în tovărășia lor”.

Iar Miron Costin, cronicarul moldovean, ne-a lăsat ca îndemn și testament spunând că: „nu iaste alta mai frumoasă și mai de folos în toată viața omului zăbavă decât cetitul cărților!” Ion V. Bogrea, în *Sacra via*, 134, spunea: „Un umil aprinzător de lumânări în templul culturii naționale, așa trebuie să se socotească pe sine orice cărturar modern!” Și că veni vorba de cărturar, vedem în Dicționar deslușirea cuvântului prin - învățat, erudit, savant. Oricine poate să-și facă o cultură umanistă, mai întinsă sau mai puțin întinsă, în sensul că niciodată nu poți spune că s-a ajuns la deplină erudiție și autentică știință de carte.

Totul este ca un ocean, iar noi deținem știința unei picături de apă.

Dacă nu cunoaștem Cuvântul lui Dumnezeu, textele sacre, *Biblia* cu *Vechiul* și *Noul Testament*, *Scrierile Sfinților Părinți*, *Canoanele Bisericii*, cărțile marilor cărturari români și străini, ne putem numi oricum, numai oameni cu o cultură umanistă integrală nu ne vom putea numi niciodată. Om de cultură este om deplin, integral! Cine se poate numi astfel? Iată că în *Noul Testament*, se află un singur loc unde se vorbește de omul cărturar! Deschizând la Sfântul Evanghelist Matei, citim: „Iisus le-a zis: De aceea, orice cărturar cu învățătură despre Împărăția lui Dumnezeu este asemenea unui om gospodar, care scoate din visteria sa lucruri noi și lucruri vechi!”⁴¹ Este limpede pentru oricine vrea să înțeleagă

⁴¹ Matei 13, 52

că nu se poate glumi cu cărturăria adevărată, cu cultura de zi cu zi. Personal, sunt uimit cât de ușuratic se vorbește despre cultură, confundându-se lucrurile. Una este să fii informat, cum o facem noi azi, și alta este să ai o cultură temeinică, zidită în fiecare zi, care să ne folosească și nouă și celor care ne ascultă. Așadar, patru ore pe zi lectură aleasă!

Oamenii secolului XXI trăiesc ei sub teroarea pragmatismului care nu le mai dă răgazul să se aplece asupra unei cărți (sfinte sau laice) și nici măcar asupra propriului suflet?

Înțeleptul Solomon, în *Pildele* sale, spune limpede: „Căci Dumnezeu dă omului plăcut Lui înțelepciune, știință și bucurie!” (cap. 2, 26). Într-adevăr, oamenii, sărmanii de noi, trăim teroarea pragmatismului, așa cum bine spuneți. După 1990 s-au tipărit mii, sute de mii de cărți și chiar milioane, din diverse domenii, iar în cel spiritual a fost și este o avalanșă amețitoare. Pe cât sunt de multe și importante cărțile, pe atât s-a scurtat timpul de a le citi. Nu știm dacă există vreun om, oricât de cult și cărturar, care să fi citit tot ce s-a scris! Avem de a face cu o geometrie a tipăriturilor și o aritmetică a cititorilor.

Colecționarii de cărți nu sunt cărturarii despre care vorbea Iisus în *Evanghelia după Matei* cap. 13, 52 și este extrem de complicat să-ți faci timp pentru a zăbovi asupra unei cărți sfinte sau laice, cum așa de bine ați și spus, Domnule Augustin Doman.

S-ar putea vorbi de o criză nu numai națională, dar și mondială, în privința „aplecării asupra unei cărți”. Personal, sunt cutremurat de ignoranța ce dă buzna peste noi. Uneori întreb pe confrăți cam ce cărți au citit în ultima vreme și le-am spus să nu-mi dea răspunsul, dar i-am sfătuit să citească și să-și facă un caiet de lectură și să-și așeze caligrafic și ortografic textele importante și să nu treacă o zi fără câteva ore de lectură sfântă și laică. Am și azi caietele din tinerețe și o spun că și azi fac același lucru care nu are capăt niciodată. Simt personal teroarea

pragmatismului năucitor. Tot timpul îmi este irosit cu probleme administrative care nu se mai termină, consumând fără cruțare forțele spirituale și pe cele fizice, chiar dacă nu se observă aceasta. Este o stare care macină încet și sigur.

Fiind luat cu asalt, ca timp necesar pentru studiu, am peste tot cărți unde stau, fie la reședință, fie la birou, la mănăstiri, parohii, etc. și de îndată pun mâna pe carte și, ca flămândul din poveste, îmi încep înfulecarea fără cruțare și mai ales atunci când toamna vieții se arată, stărui la disperare să-mi împlinesc lipsurile cărturărești. Știu că e imposibil și atunci mă apucă o amărăciune fără margini! Mă consolează bietul Socrate filosoful, care a spus: „Știu că nu știu nimic!” Și atunci las pentru o vreme cartea și ies în natură, cartea cea mare scrisă de Dumnezeu într-un zidire și, Doamne, ce

bucurie să fii în natură! S-o iubești, s-o aperi, să calci cu sfințenie în frumusețile zidite de Dumnezeu, să treci de la cartea scrisă din bibliotecă la cartea întrupată în natură. Să citim și în natură, cartea înțeleaptă, la îndemâna fiecăruia. Să ne liniștim propriul suflet.

Dacă Brâncuși ar mai trăi și-ar dori să execute și să vă dăruiască o lucrare pentru parcul Mănăstirii? Cum vă imaginați acea sculptură?

Din nou apare o întrebare cu Brâncuși, marea mea bucurie de demult, de anul trecut „anul Brâncuși” și mereu prezent până și în Argeș, în parcul Mănăstirii! Îmi aduc aminte că prin anul 1982 vizitam Vaticanul și ca tot omul (nu chiar gură-cască!), mi-am zis: Ia să vedem Capela Sixtină, mult prea lăudata capodoperă mondială! Zis și făcut. Intru în sala mare dreptunghiulară (N-are nimic din capela ortodoxă!) și-mi arunc ochii pe tavanul imens. Dintr-o dată mi-a venit imaginea unei măcelării lipită pe boltă... rămâneau în lumină doar imaginile lui Dumnezeu și a lui Adam. Nu era nimic din măreția filmului *Agonie și Extaz*, care salvase, dealtfel,

în fața lumii, hărtăneala sixtină. Nici un fior sacru! Am rămas cotropit! Am ieșit pustiu, dezamăgit. Nu puteam mărturisi nimănui gândurile mele macabre și mă înfioram gândindu-mă că săvârșesc un sacrilegiu... Confratele meu de drum, Arhimandritul Irineu Cheorbeja, consilier patriarhal, responsabilul Comisiei de Pictură Bisericească, era în al treilea cer, vorbindu-mi spornic despre celebra pictură a lui Michelangelo. Îl ascultam cu tristețe, fără să-l contrazic (atâta îmi trebuia!) sau să spun ceva. Nu peste multă vreme, doar peste câteva zile, fiind la casa lui Brâncuși, lângă așezământul Georges Pompidou la Paris, am citit spre stupefacția mea dar și spre marea bucurie, că Brâncuși vizitând Capela Sixtină a scris că: „aceasta este un biftec!” M-am luminat la suflet și m-am bucurat că m-am întâlnit cu Brâncuși!

De atunci îl iubesc și-l am la inimă! Iar Capela Sixtină a murit pentru totdeauna, dar asta nu înseamnă să nu vă duceți s-o vedeți ca și Badea Cârțan, merită osteneala. Și veți vedea Bazilica Sfântul Petru din Roma, zidită în secolul al XVI-lea ca și Catedrala mitropolitană de la Curtea de Argeș, a lui Neagoe Basarab!

Iar Brâncuși n-ar fi executat nici o lucrare, niciodată, pentru parcul Mănăstirii Argeșului! N-ar mai fi îndrăznit să tulbure măreția locului! Era prea serios și solemn! Era prea ortodox ca să împietzeze locul! Și nu degeaba James Farerell a zis: „Lângă Shakespeare și Beethoven se mai află un zeu: românul Constantin Brâncuși!”
Câtă mângâiere, Doamne!

Prea Sfințite, cum arată cerul de primăvară privit printre teii, brazili, stejarii și magnoliile din parcul Mănăstirii Argeșului?

Prin anul 1978, când eram stareț la Mănăstirea Sinaia, am făcut o drumeție în Țara Argeșului, mai exact la Mănăstirea cea vestită și de lume mult iubită. Am intrat în curtea largă și frumoasă ca o gură de Rai și am rămas uimit de ceea ce ochii vedeau! Am măsurat, pe cât mă țineau puterile, în timp, credința nemăsurată a moșilor și strămoșilor, a marilor voievozi, ctitori de sfinte Altare! Mi-am spus atunci: Aș dori în viața mea să mai fiu într-un loc pe lumea asta - la Argeș! Am socotit că Sinaia e un loc deplin, dar m-am trezit vorbind pe dinlăuntru, fără să-mi imaginez că peste 7 ani să fiu trimis chiar la Argeș! Și mi-am zis plin de

sine: Dumnezeu m-a binecuvântat să mă nasc într-un spațiu de mare frumusețe, spațiul românesc! Am învățat în școli așezate în locuri sfinte de trai și rugăciune, am păstorit în Transilvania și Maramureș, m-au primit cu brațele deschise Căldărușanii și Cernica Sfântului Calinic, iar Patriarhul Iustin mi-a îndreptat pașii spre Țara lui, Țara Argeșului! Și iarăși mi-am zis: Doamne, Dumnezeule, mari și minunate sunt lucrurile Tale, toate cu înțelepciune le-ai făcut! Iar Sfânta Filoteia veghează ca mare mitropolit al Argeșului!

Sunt 20 de ani de când sunt la Argeș și de câte ori intru pe poartă și văd Catedrala, am aceeași emoție pe care am încercat-o prima dată! De fiecare dată, așadar, este pentru prima dată! Cred că așa va fi și în Împărăția luminii, a lui Dumnezeu: mereu pentru prima dată întru frumuseți și bucurii

nesfârșite! Da, aici la Argeș vii mereu pentru prima dată! Îți este dor mereu!

Cum arată cerul de primăvară privit printre teii, brazii, stejarii și magnoliile din parcul mănăstirii? Arată a bucurie și speranță! Noaptea, cerul este mai aproape, mai ales iarna! Am impresia mereu că mi se umple *traista cu stele*!

Mulțumiri vă aduc, domnule Augustin Doman, pentru că îmi aduceți aminte de bucuriile de demult și de cele de azi! Cred că toți cei care pășesc pe locul acesta încearcă același fior sfânt precum îl încerc și eu de fiecare dată!

Pentru toate, mulțumiri lui Dumnezeu și sfinților Săi!

Finalul Evangheliei după Matei este foarte luminos: „Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului”. Să luăm acest ultim verset ca pe un semn că sărbătoarea Paștelui e una care să ne reamintească mereu că ne aflăm permanent în comuniune cu Iisus?

Absolut! Tocmai acesta este sensul cel adevărat și bucuria ce nu se va lua de la noi niciodată, Sărbătoarea Sărbătorilor și bucuria bucuriilor! Citind spre exemplu scrisorile creștine ale lui Al. Lascarov Moldovanu, am înțeles în chip deplin iubirea lui pentru Dumnezeu și înțelegerea Harului care ajută pe om atunci când își deschide inima. Dar nu numai despre el ar putea fi vorba. Ce am putea spune despre Blaise Pascal, convertiții Paul Claudel, Pierre Emmanuel, Ioan Alexandru și atât de mulți alții... era să uit și de Nicolae

Steinhardt, convertitul dintre evrei ca și Marele Apostol Pavel! Ei și noi am prins a înțelege ce înseamnă, pe cât ne este dat să cuprindem bucuria fără de măsură, auzind cuvintele lui Iisus: „Eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului”⁴².

Suntem porniți toți să ne tânguim de puținătatea fericirii ce ne este dat s-o gustăm pe pământ și s-ar părea că așa ar fi. Personal, admir din răspuțeri entuziasmul și optimismul oamenilor de a răzbi, de a învinge, de a ajunge acolo unde li se pare lor că ar fi o culme a fericirii și mi-am zis: Dacă așa ne-am strădui să-L cunoaștem și să-L urmăm pe Dumnezeu, ar fi cea mai mare biruință a noastră și bucuria ar fi eternă! Aș crede că Milostivul Dumnezeu nu ne va pedepsi prea aspru, dacă nu vom ajunge până acolo unde ne dorește El să

⁴² Matei 28, 20

fim cu adevărat, adică la suprema împlinire: „Să fim sfinți precum sfânt este El” sau „Fiți desăvârșiți, după cum și Tatăl vostru cel ceresc desăvârșit este!”⁴³

Desigur, nu vom uita niciodată că aceste chemări sunt imperative, adică nu se pot negocia, sunt porunci dumnezeiești. Iar împlinirea lor nu se poate înfăptui fără Harul Duhului Sfânt: „Care pretutindenea este și pe toate le împlinește!” Iar Harul Duhului Sfânt nu vine fără rugăciune și fără a avea inima curată, vasul de aur curat și fără stricăciunea timpului nostru.

N-aș dori, ca la judecata din urmă, noi, cei cu Dumnezeu în sân și pe care-L predicăm, să vedem pe creștinii contemporani nouă că se mântuiesc și se bucură de fața lui Dumnezeu, iar noi ne vom rușina de privirea lor, cum se

⁴³ *Matei 5, 48*

înspăimântă și turma văzându-și
păstorul mâncat de lupi. Să nu fie
aceasta, niciodată!

Să ne ajuți, Doamne Dumnezeule,
să ne bucurăm pururea de vederea Ta,
aici pe pământ și în Împărăția Cerurilor!

Prea Sfințite, când îl recitiți pe Neagoe Basarab, îl vizualizați prin locurile unde trăiți și păstoriți comunitatea?

Am mereu la îndemână: „Marea Carte a identității românești în Europa renașterii și în cultura românească”, așa cum o numea, pe drept cuvânt, ilustrul exeget al *Învățăturilor lui Neagoe Vodă Basarab către fiul său Teodosie*, profesorul Dan Zamfirescu. Așadar, pământul și spiritul românesc s-au înscris, acum aproape 480 de ani, pe harta spirituală a Europei Renașterii, cu una dintre acele creații pe care Nicolae Iorga le-a numit „cărți reprezentative în istoria omenirii”: *Învățăturile lui Neagoe Vodă Basarab către fiul său Teodosie*, iar Constantin Noica avea s-o numească, în 1943, *Întâia mare carte a culturii românești*, care era destinată a

transmite viitorului succesor orfan, nevârstnicul Theodosie, ca o învățătură pe care tatăl său nu i-o mai putea da altfel decât prin acest testament devenit, în cele din urmă, sinteza grandioasă a experienței politice și militare, morale și religioase a întregii lumi românești, în zorii epocii care se va numi „modernă”. Se știe prea bine că Neagoe Basarab nu a avut sub ochi nici un model anume. În Apus, Erasmus din Rotterdam, în martie 1516, a scris *Instituția Principiis Cristiani* și tipărită în același an împreună cu *Panegiricul* regelui Filip cel Frumos și *Principele* lui Machiavelli, aceasta însemnând că punerea răsăriteanului ortodox Neagoe Basarab alături de Erasmus și Machiavelli era o recunoaștere absolut europeană!

Prin anul 1943, Emanoil Bucuța a ținut la radio conferința *Un voievod*

filosof și spunea printre altele: „Voievodul, care a ocrotit pe întâiul nostru lucrător tipograf, monahul muntenegrean Macarie, și a ridicat cea mai strălucită biserică domnească, era destoinic să înjghebeze și o asemenea carte. Poporul trebuie să afle, în sfârșit, acest adevăr și să și-l însușească. El ar fi un izvor de încredere și putere”, căci prin *Învățăături* „vorbește gura strămoșilor, care ne însoțesc pas cu pas pe un drum plin de minuni... Voievodul nu este numai un stăpânitor de Țară, dar și un filosof. Dă învățăături pentru tot poporul și pentru toate secolele. Să ne plecăm genunchii!”

Iată câteva frânturi din magnifica operă: „Pe preoți și diaconi îi învrednici de mare cinste, ca să facă mai multă cântare și slăvire și mai multe rugăciuni în ziua duminicii. După aceea puse pe toți oamenii să postească și să cinstească

ziua de vineri, pentru pomenirea celor întâmplate în această zi binefăcătorului și Mântuitorului tuturor, Hristos! Toți cu osârdie și cu credință să petreacă în biserici și să aștepte până la rugăciunea cea de pe urmă... Când pleca departe, în țări barbare, ruga și pe episcopi cu multă osârdie să-i fie însoțitori, nevoind nici pentru puțină vreme să se despartă de ei. Și Biserica lui Dumnezeu era purtată fără încetare cu dânsii, pentru ca nici în luptă să nu fie lipsiți de darul Bisericii. Iar episcopilor noștri le părea bine de aceasta.”⁴⁴

Îl văd aievea pe marele Neagoe Basarab, cu viață de sfânt! Sunt copleșit de Harul Duhului Sfânt care i-a luminat viața! Nu întâmplător stau în genunchi toată slujba pioșii argeșeni, fiii de Domni Basarabi.

⁴⁴ *Învățăturile lui Neagoe Vodă Basarab către fiul său Teodosie* pag. 235

Dacă un tânăr absolvent de Teologie v-ar bate la ușă cu o zi înainte de a fi hirotonit, care ar fi primele sfaturi pe care i le-ați da?

Desigur, i-aș spune: mai fă odată și Seminarul și Facultatea de Teologie! Iar dacă m-ați întreba, de ce, aș răspunde, că după 1990, școlile în general și cele de Teologie, în special, și-au pierdut din înălțimea școlilor de tradiție, de pregătire serioasă, nu numai elevii dar chiar și o seamă de profesori. Și ca să nu se supere nimeni, aș aminti că un seminarist pe vremea noastră avea pregătirea unui student de azi și chiar mai mult, iar un absolvent de Teologie era ca un doctor în Teologie de azi. Iar ca să fii crezut, să luăm tezele de licență și chiar din 1910, de acum 100 de ani aproape și veți vedea că este o adevărată teză de doctorat de azi...

Cât privește evlavia, credința întrupată în fapte, le-am spus-o mereu teologilor noștri, că sunt mai pregătiți creștinii care vin la slujbă cu fior sfânt decât noi cei chemați special să avem o trăire exemplară. Ca să nu spun și mai mult, că devenim uneori o adevărată sminteală pentru lumea creștină, iubitoare de Dumnezeu.

Citindu-i unui elev seminarist cele scrise mai sus, l-am întrebat, ce părere are și mi-a spus fără nici o ezitare: e real!

Depănând firul, poate că nu i-aș cere neapărat să mai repete odată Teologia, dar l-aș întreba cine l-a îndemnat să meargă la Teologie? Îmi amintesc de un episod pe această temă. Cu ani în urmă, când eram mai grabnic a ajuta pe cei care băteau la poarta inimii mele, o mamă de elev seminarist, eliminat de la București pentru cauze

lesne de înțeles, a venit să-mi ceară să-l primesc la Argeș, plângând cu hohote și amenințând, că dacă nu-l primesc, se spânzură în parc. Odorul mamei se hlizea fără rușine, cu nepăsare. Văzând aceasta, l-am întrebat: Cine te-a sfătuit să mergi la seminar? Mama și bunica, fu răspunsul, fără nici o întârziere, și adăugând că nu are chemare să se facă popă! Bravo, i-am spus, fără să mai fiu impresionat de lacrimile mamei. Ești un om sincer și te sfătuiesc să mergi la școala care-ți place. M-am bucurat! Era unul din puținii elevi care aveau clar în minte și în inimă că nu poate deveni în viață ceva care nu i se potrivește. Câți au curajul acesta? Cu cât ar fi mai mulți, cu atât am scăpa Biserica lui Hristos de nechemăți. Iertați, vă rog!

În zilele noastre românii se sinucid în număr foarte mare. Suicidul a devenit din nefericire un fenomen. Știut fiind că a-ți lua viața e un păcat, se implică suficient Biserica în combaterea acestuia?

Nu știm dacă înainte de 1989 era atâta avalanșă de sinucideri. Vădit este din capul locului că nimeni sănătos la cap și la suflet n-ar face acest lucru. Presa românească și în special cea argeșeană a publicat multe cazuri de sinucideri și alte tragedii încât m-am întreat: ce spun străinii despre noi, dar românii, mai exact, ce spun când află atâta nenorocire? Stările de disperare, de nefericire, lipsa de sfaturi bune și la vreme, lipsa de comuniune și de prieteni confidenți, dar mai ales lipsa de credință, care e cea mai mare și grea demență, această lipsă a legăturii cu

Dumnezeu din viața noastră. Cât de jalnică este această situație!

Sfântul Evanghelist Ioan consemnează, în capitolul al XVII-lea al Evangheliei, rugăciunea lui Iisus Hristos, adresată Tatălui Ceresc, înainte de a merge spre Golgota, prin care cerea ocrotirea ucenicilor Săi: „Eu nu mai sunt în lume, dar ei sunt în lume, și Eu vin la Tine. Părinte Sfinte, păzește-i în numele Tău, în care Mi i-ai dat, ca să fie una precum suntem și Noi. Când eram cu ei în lume, Eu îi păzeam în numele Tău, pe cei ce Mi i-ai dat, și i-am păzit și n-a pierit nici unul dintre ei, decât fiul pierzării, ca să se împlinescă Scriptura.”⁴⁵ Se vorbește în ultima parte a versetului despre „fiul pierzării”, care este, după cum se știe de întreaga lume: Iuda Iscarioteanul. Continuând firul Evangheliei: „Pe când mânca, Iisus a

⁴⁵ Ioan, 17, 11-12

zis: Adevărat grăiesc vouă, că unul dintre voi mă va vinde... Fiul Omului merge după cum este scris despre El. Vai, însă, acelu om prin care Fiul Omului se vinde! Bine era de omul acela dacă nu se năștea.”⁴⁶ „Atunci Iuda, cel care L-a vândut, văzând că a fost osândit, s-a căit și a adus înapoi arhiereilor și bătrânilor cei treizeci de arginți, zicând: Am greșit vânzând sânge nevinovat... și el aruncând arginții în templu, a plecat și, ducându-se, s-a spânzurat.”⁴⁷ Aceasta este o filă neagră din viața omenirii!

Dacă Iuda a fost un ucenic al lui Hristos, care, precum ați văzut, și-a vândut pe Învățătorul său și muștrat de conștiință, s-a sinucis, un alt ucenic, Petru, cel care s-a lepădat de Iisus atunci când o slujnică a palatului i-a zis: „Și tu

⁴⁶ Matei 26, 24

⁴⁷ Matei 27, 3-5

erai cu Iisus Galileanul”, el s-a jurat spunând: „Nu cunosc pe omul acesta!” și „Petru și-a adus aminte de cuvântul lui Iisus, care zisese: Mai înainte de a cânta cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine. Și ieșind afară, a plâns cu amar.”⁴⁸ Iuda în disperare s-a sinucis, iar Petru, plângând cu amar, a fost iertat de Dumnezeu! De aceea avem spovedania și iertarea de păcate prin dezlegarea duhovnicului și plâns cu amar pentru păcatele săvârșite, crezând aceasta neîncetat, că Dumnezeu ne-a poruncit: „Învățați ce înseamnă: Milă voiesc, iar nu jertfă, n-am venit să chem pe drepti, ci pe păcătoși la pocăință!”⁴⁹

⁴⁸ Matei 26, 57

⁴⁹ Marcu 9, 13

Se vorbește tot mai insistent de dispariția cărții ca obiect, e vremea „literaturii virtuale”. Se zice că vom citi doar pe monitorul calculatorului. Vom (re)citi Noul Testament în acest fel?

Îmi amintesc, prin anii '94, fiind la Mănăstirea Putna, am avut bucuria mare să primesc de la secretarul mănăstirii *Biblia* pe dischetă. O am undeva prin geantă și nu am folosit-o niciodată și nici nu o voi folosi. Nu știu, dar parcă dă ca nuca în perete. Ar merge să fie transmisă pe alte planete, unde ar putea exista ființe care ar recepționa astfel „literatura virtuală”, deci n-ar ști ce este o *Biblie*, un *Nou Testament* pe pergament, pe hârtie velină tipărită cu atâta suflet și știință de carte.

Ce poate fi mai frumos, mai reconfortant și liniștit să iei de pe raft o carte din diferite secole și să te uiți la ea,

s-o mângâi cu privirea și cu mâinile și cu sufletul! S-ar putea face așa ceva pe monitorul calculatorului? Este bună și această dihanie modernă, dar n-ai nici o identitate, și nici un zel amestecându-l în viața tiparului și a scrisului cu mâna. S-a dus pe apa sâmbetei mireasma cititului liniștit, a bucuriei adevărate și orice cărturar adevărat nu folosește pe masa lui calculatorul, care trebuie să se știe că poate fi folosit peste tot și de oricine, dar acolo unde merge cu adevărat. Știu, îmi veți spune că este doar începutul, că viitorul ne va oferi surprize științifice. Sigur că da! Și mie mi-ar plăcea să existe aparatură care să-mi imprime imediat gândurile și să fie cuprinse într-o carte, bine legată, peste câteva minute! Atunci ar fi o bunătate de cărți și-o hălăciugă de trăsnaie de ar uimi lumea! Cibernetic, frate, nu glumă!

Cartea ca obiect nu va dispărea niciodată, sunt sigur de aceasta. Ne-am pierde identitatea. Nu peste multă vreme omenirea își va da seama că și povestea aceasta tristă, dar adevărată cu calculatorul, va deveni o amintire, în sensul că, viitorul ne va oferi surprize tehnice formidabile, și cele de acum vor deveni în scurt timp mai arhaice decât însuși tiparul lui Gutenberg. Oricum, internetul este un mijloc rapid de a comunica cu oamenii iar mâine ne vom vedea fața în videotelefon și poate ne-om „rafina” în sensul că orice grimasă - adică strâmbătură - ne-ar costa scump.

Până atunci și după aceea, să nu uităm de cartea scumpă care umple falnicele noastre biblioteci și să ne apucăm de citit pe nerăsuflăte, că pe monitorul calculatorului ne informăm zi de zi, precum și prin internet. Se vede cine ne consumă fără cruțare timpul!

Oare globalizarea nu înseamnă și ștergerea memoriei umane? Ne va paște o *tabula rasa* în integralitate? Desigur, așa va fi la o pană de curent obișnuit, curent cu pilă solară. De unde vom începe?

Cum se știe, literatura română a început cu opere religioase sau cu influență religioasă. Ce destin ar fi avut altfel? Se mai observă în literatura de astăzi aceste influențe?

Se știe că scrierile de pe teritoriul țării noastre au o vechime de peste două mii de ani. Mai apoi ne vom aminti de Ovidiu în primul veac creștin de la Hristos precum și de savanții cărturari Dionisie cel Mic și Casian care ne-au lăsat opere fundamentale, iar Dionisie a calculat pentru prima oară era noastră. Operele lor au fost preponderent religioase, după cum bine se cunoaște de aproape fiecare dintre noi.

Cercetând *Istoria literaturii române de la origini și până în prezent*, de G. Călinescu, vedem că el mărturisește: „Cele două voievodate erau chiar un fel de centre ale ortodoxiei

în această insulă latinească a lumii slave, și prin mănăstiri „pisari” sau „dieci” copiau cu frumoasă caligrafie texte bisericești, mult mai numeroase decât se credea până acum, ornamentate cu ingenioase inițiale de lujeri împlețiți și apoi legate în scoarțe groase, învelite în catifea ori piele sau ferecate în argint. De la Nicodim, întemeietor al Tismanei, a rămas o *Evanghelie* scrisă în 1405. În Mănăstirea Neamț s-a copiat, în 1429, un *Evangheliar*, iar altul la Mănăstirea Humorului, din 1473, îl înfățișează pe Ștefan cel Mare închinând cartea Fecioarei Maria. Tiparul introdus curând și din teascurile călugărului muntenegrean Macarie care învățase meșteșugul la Veneția, ieși în 1508, din porunca lui Radu Vodă, un *Liturghier* după cum urmează și alte cărți. După o stagnare, apar tot pe teritoriul românesc,

dar în Transilvania, întâile cărți românești.

Vom reaminti *Psaltirea Scheiană*, *Psaltirea Hurmuzachi*, *Codicele Voronețian*, *Codex Sturdzanus*, *Catehismul* imprimat la Sibiu în 1544. Judele Brașovean Hans Bekner aduce la Brașov pe Diaconul „Coresi ot Târgoviște” spre a tipări cărți române și slavone. La 3 mai 1560 începe tipărirea unui *Tetraevanghel* românesc, după ce în 1559 scosese un *Catehism*, *Apostol* în 1563, *Molitfelnic* și *Cazanie* în 1564, două *Psaltiri* 1570 și 1577. Coresi este un tipograf care se slujește de tălmăciri mult mai vechi. Toate aceste sunt de mare interes cultural și lingvistic.⁵⁰ Eu aș zice că, nu numai de interes cultural și lingvistic, ci mai ales de interes spiritual, duhovnicesc. Iată că literatura

⁵⁰ G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini și până în prezent*, pag. 7-8

română a început cu opere religioase, după cum era și firesc. Ce destin ar fi avut altfel? Destin numit: Tabula rasa! Sigur că și în literatura de azi se mai observă aceste influențe, dar la alți parametri. Autentica și marea literatură a unui popor se măsoară după mireasma Cuvântului îmbăiat în apa botezului, sfințit prin Ungerea Sfântului Mir, înveșnicit prin dumnezeiasca Euharistie, rostită și primită cu sfințenie întru dăinuire!

De ce semnați (și) Argeș?

Cred că cele mai multe documente le-am semnat cu Argeșanul când eram arhiereu auxiliar al Eparhiei Argeșului și Râmnicului, până în 1990 și după aceea cu Argeș o dată cu întronizarea în scaunul istoric al Argeșului. Pentru cine nu știe doresc să subliniez că arhiereului ales, pe lângă un scaun apostolic, i se dă și numele unei cetăți istorice de: Târgovișteanul, de la Târgoviște, Slătineanul, de la Slatina, Argeșanul, de la Argeș, Botoșăneanul, de la Botoșani, etc. M-am bucurat când mi s-a atribuit numele de Argeșanul prin Decret Prezidențial și mai ales prin hotărârea Sfântului Sinod. Când am devenit titularul Eparhiei Argeșului și Muscelului, mi-am păstrat, pe lângă cel de Calinic și Argeș. Așa va rămâne, neschimbat, îl voi oficializa și prin

Monitorul Oficial. Mai în glumă, mai în serios, zic eu că-s prea bătrân ca să mă dezvăț... condeiul o ia înainte fără să mă mai întrebe!

În altă ordine de idei, doresc să nu mă ascund că-mi place să mă numesc așa și să semnez și așa mă cunoaște lumea cel mai mult. Dacă aș muri în Moldova sau Transilvania, n-ar suna frumos pe cruce? Iată că și ierarhii Sfântului Sinod, atunci când mă văd îmi spun cu drag: Voievodul de la Argeș! Nu v-ar bucura pe toți să vă spună așa? Mă bucură zicerea pentru prea frumosul Argeș în care m-a trimis Dumnezeu prin mila Sa, ca să lucrăm împreună și să mergem nu tot împreună, dar pe rând, în Țara de peste Veac!

M-am bucurat, domnule Augustin Doman, că ați venit și cu această întrebare pentru care vă mulțumesc din inimă. Când se vorbește despre aceasta

îmi aduc aminte de tata, care prin anii '36 a fost de gardă la Palatul în care găzduiește azi fiul său și mi-a spus, când am ajuns episcop la Argeș: „Băiete, să nu uiți! De Argeș să nu te îndepărtezi niciodată că eu cunosc locul și oamenii! Iar acolo se vorbește cea mai curată limbă românească! Este locul care nu poate fi jinduit de nimeni!” M-a surprins prin mărturisirea făcută și la orice ispită de plecare răspund dimpreună cu tata: Nu! Iar când îi văd poza ca militar în fața Catedralei lui Neagoe Basarab, am emoții copleșitoare!

Iată și povestea cu numele de Argeș care întregește pe Calinic!

Cu prețuire pentru Argeș și fiii săi de aur!

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură,
Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea
de grijă a Prea Fericitului Părinte
Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe
Române, cu binecuvântarea Sfântului
Sinod, Editura Institutului Biblic și de
Misiune al Bisericii Ortodoxe Române,
București, 2001.

1. Bogrea, Ion V., *Sacra via*, 134
2. Călinescu, G., *Istoria literaturii
române de la origini și până în prezent*,
ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura
Minerva, București, 1985;
3. Cioran, Emil, *Mărturisiri și
anateme*, Editura Humanitas, București,
2003;
4. Drăgoi, Preot Eugen, *Istoria
Bisericească Universală*, Editura
Episcopiei Dunării de Jos;

5. *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, Editura Minerva, București, 1984, prin grija lui Dan Zamfirescu și Florica Moșil, în traducerea din slavonă a lui G. Mihăilă.

